

Sosiaalialan Korkeakoulutettujen ammattijärjestön Talentia ry

LAUSUNTO 29.10.2020

HALLITUKSEN ESITYSLUONNOS EDUSKUNNALLE LAIKSI LASTEN KANSSA TYÖSKENTELEVIEN RIKOSTAUSTAN SELVITTÄMISESTÄ ANNETUN LAIN 2 JA 3 §:N MUUTTAMISESTA

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämistä annettua lakia. Muutoksilla pyritään edistämään työnantajien mahdollisuuksia selvittää työnhakijoiden rikostaustaa myös lyhytaikaisissa enintään kolme kuukautta kestävässä työ- ja virkasuhteissa. Kyseessä olisi työnantajan oikeudesta mutta ei velvollisuudesta pyytää rikosrekisteri nähtäväksi jo heti työ- ja virkasuhteen alusta lukien.

TAVOITTEET

Talentia kannattaa, että kansallisessa lainsäädännössä varmistetaan, että edellytykset pääsyle ammatteihin, joiden harjoittamiseen liittyy säännöllistä yhteydenpitoa lapsiin, varmistavat sen, että näihin ammatteihin pyrkivä ei ole tuomittu lasten seksuaalisesta riistosta tai hyväksikäytöstä. Lakia sovelletaan työ- ja virkasuhteessa tehtävään työhön, johon pysyväisluonteisesti ja olennaisesti kuuluu ilman huoltajan läsnäoloa tapahtuvaa alaikäisen kasvatusta, opetusta, hoivaa tai huolenpitoa taikka muuta työskentelyä henkilökohtaisessa vuorovaikutuksessa alaikäisen kanssa. Tavoitteena tulee olla esityksen mukaisesti taustojen laajempi selvittäminen myös lyhytaikaisissa työ- ja virkasuhteissa. Tämä on yhdenmukaista myös Suomen kansainvälisten velvoitteiden näkökulmasta, jotka kytkeytyvät Euroopan neuvoston yleissopimukseen ja Lanzaroten komitean suositusten täytäntöönpanoon.

KESKEISET HAVAINNOT

Lakiesityksen kohdassa 4 "Ehdotukset ja niiden vaikutukset" jää lukijalle hieman epäselväksi, miksi tietyt ammattinimikkeet on rajatusti poimittu mukaan tähän kohtaan? Niin ikään työsuhteiden määrää on alaotsikossa rajattu opetus- ja hoitoalalle "Alle 3 kk määräaikaisten työsuhteiden määrä opetus- ja hoitoalalla". Sosiaali- ja terveydenhuollon tarkastelu kokonaisuudessaan puuttuu, mutta ilmeisesti tietoja ei ole ollut saatavilla tilastokeskuksen työvoimatutkimuksesta tai rajausta on ollut tietoinen kohdennus lainmuutoksen tarpeisiin. Alaotsikon kohdassa 2 samassa luvussa jää epäselväksi, mitä käsitteellä "lastenhoitotyöntekijät" nykyään tarkoitetaan? Sosiaalihuollon valvonnan osalta merkittävän osan muodostavat myös lastensuojelun, lastensuojelun sijaishuollon ja varhaiskasvatuksen lyhytaikaiset työ- ja virkasuhteet. Luvun 4 tilastokeskuksen työvoimatutkimuksen nimikkeet ammattialoista ja nimikkeistä ovat pääosin vanhentuneita. Nimikkeistä puuttuvat sosiaalihuollon ammattihenkilölain 817/2015 mukaiset ammattinimikkeet, joiden ammatinharjoittamista valvoo Valvira.

Esteellisyys työskennellä merkityksellisten rikosten osalta rikosrekisterin perusteella kytkeytyy myös sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöiden valvontaan. Tämän vuoksi on tarpeellista, että nimikkeiden ja alojen vanhakantaisuus perustellaan ja avataan luvun 4 tekstissä tai kirjoitetaan rinnalle ajankohtainen käsitteistö tai muutoin todetaan käsitteistön vanhakantaisuus. Käsite "tarha" ei ole enää vakiintuneessa kielenkäytössä, vaan tilalla on varhaiskasvatustilain alaiset päiväkodit ja lastensuojelun sijaishuollon kyseessä ollessa esimerkiksi perhehoito, lastenkodit, nuorisokodit, ammatilliset perhekodit ja lastensuojelulaitosten hoito -ja kasvatustehtävät. Edellä mainituissa kohdissa nimikkeinä ovat esimerkiksi varhaiskasvatuksen opettaja, varhaiskasvatuksen sosionomi, lastenhoitaja, ohjaaja, lähihoitaja, sosionomi ja sosiaaliohjaaja muutamia keskeisiä työvoimavaltaisia nimikkeitä mainitaksemme. Sinänsä ennen lukua 4 on tekstissä käytetty myös päivitettyjä oikeita työ- ja virkasuhteen toimialanimikkeitä eikä laissa mainita ammattinimikkeitä tai rajauksia lain piiriin tulevista henkilöistä, joten koko luvun 4 tarpeellisuus esitetyssä muodossa perustelutekstinä jää harkittavaksi, tiivistettäväksi ja muotoiltavaksi.

TALENTIAN JOHTOPÄÄTÖS

Talentia kannattaa työnantajan oikeutta ja mahdollisuutta selvittää työntekijöiden rikostaustaa myös enintään kolme kuukautta kestävässä palvelussuhteissa. Lasten suojelun ja oikeuksien näkökulmasta esitetty muutos ennaltaehkäisee lasten hyväksikäyttöä ja suojelee lapsia hyväksikäytöltä tilanteissa, joissa työntekijä on alle kolme kuukautta kestävässä työsuhteissa tekemisissä lasten kanssa.

Helsingissä 29.10.2020

Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia ry
Ratamestarinkatu 11
00520 Helsinki

Alpo Heikkinen
erityisasiantuntija

Jaana Manssila
erityisasiantuntija